

Çağdaş Hukuk

Av. Çetin Turan

"Bir çiçeğe, alinteriyle kazanılmış bir ekmeğe uzanır gibi, insan haklarına uzanmak"

İnsanın iki ayağı üzerine doğrulması, ön ayaklarının ele dönüşerek özgürleşmesini sağladı. Ellerin özgürleşmesi insanı "alet kullanma" becerisine ve "düşünen hayvan"a dönüştürdü... İnsan giderek doğadan bağımsızlaştı... Milyonlarca yıla yayılan bu sürecin bitmeyen serüveni günümüzde insan beyninin en soylu ürünü olan "düşünce"ye özgürlük için yaşıyor...

İlkel topluluktan, köleci ve sınıflı toplumlara geçen insanlık, 17. ve 18. yüzyıllarda klasik hak ve özgürlükler kavramına ulaştı. "Liberal" dünya görüşünün belirleyiciliğinde, "kişi güvenliği", bireysel özgürlükler", "düşünce ve inanç özgürlüğü", "siyasal haklar", "mülkiyet hakkı" ve "yasal eşitlik" için mücadele edildi. Devlet bu hakları "karışmamak", "müdahale etmemek", "seyirci kalmak" suretiyle korumalıydı... Ne var ki emeği ile yaşayan insanların ekonomik durumları yeterli değilse hakların kullanılması nasıl mümkün olabilecekti?...

19. yüzyılın ikinci yarısından itibaren reformist ve sosyalist düşüncelerin etkisi ile "sosyal", "ekonomik", "kültürel" içerikli "haklar" gündeme yerleşmeye başladı. "Çalışma", "adil ücret", sosyal güvenlik", "sendika", "grev", "sağlık", "eğitim" hakları savunulmaya, hata geçirilmeye başlandı. Ve "sosyal devlet" kavramına ulaşıldı.

Bu yeni "sosyal" devlet "bekçi" değil, "müdahaleci"dir;

20. yüzyılın 2. yarısından sonra ise "hak" kavramı, ulusların siyasal ekonomik sosyal ve kültürel geleceklerini belirleme hakları, sosyal gelişme ve kalkınma, doğal kaynaklardan yararlanabilme, sağlıklı bir çevrede yaşama... gibi haklarla genişletildi.

Sonuç olarak, farklı tanımlar yapılsa da bunların hepsi insanın insan olmasından kaynaklanan haklarıdır. Dokunulamaz kabul edilmelerinin nedeni budur.

Sınıflı toplumlarda eşitlikçi olmayan bir yapı vardır. Köleci toplumda kölenin hiç bir özgürlüğü ve hakkı yoktur. Feodal toplumda "serfler" köle"ye nazaran daha "özgür" sayılır ama "hak" denildiğinde konuları köleye yakındır; her ikisinin de emeğine, emeğinin ürününe el konulmaktadır. Kapitalist toplumda ise emek ürününe el koyma işlemi "inceltmiş" ve "ücretli işçi"nin kavrayamayacağı ölçüde "karmaşılaştırılmıştır".

İnsan haklarına ulaşmanın başlıca engeli olan bu "eşitlikçi" toplumsal yapı korunarak insan haklarını hayata geçirmek mümkün değildir.

İnsan hakları mücadelesi bu eksenin dışına kaydırıldığında, eşit-sizlikçi toplumsal yapıyı aklayıcı bir işleve bürünür, emeğe dayalı toplumlara yönelik ideolojik bir propaganda silahına bile dönüşebilir, ama insan hakları sorununu çözemez.

Hele 17. ve 18. Yüzyıllarda kalmış "liberal" düşüncelerin yeniden boyanıp allanıp pullanıp piyasaya sürüldüğü, devletin sosyal işlevlerinden soyutlanıp küçültüldüğü, "bekçi" konumuna itildiği bu günlerde insan hakları savunucuları için bu risk her zaman vardır.

Ülkemizdeki insan hakları mücadelesinin bilince çıkarılmasında öncülük yapan Güney Dinç; "yeryüzü gerçek bir insan hakları pazarına dönüştürüldü. Önemli olan, bu pazarda alınıp satılan ülkelerin konumuna düşmemek. İnsan hakları bilimini, tekeli kapitalizmin saldırganlık aracı olmaktan kurtarmak gerekiyor."1 derken, bu gerçeği dile getirmektedir.

...

12 Eylül Askeri rejiminin 1961 Anayasa'sını yürürlükten kaldırdığı günlerdi... Kolumda yeni bir cübbe, "yemin etmek" üzere İzmir Barosu Yönetim Kurulu çalışma odasına girerken taşıdığım duygular bu yazının konusu değil... Hatırladığım, İzmir Barosu Başkanı Dinç'in "hukukun üstünlüğünü, çağdaş değerleri savunma" zorunluluğunu dile getiren güven verici sözleridir.. İzmir Barosu, askeri rejime taviz vermeyen direnişini sürdürüyordu. 12 Eylül darbesine destek açıklaması için Baroya kadar gelen "ilgili"lerin istemleri hedefine

ulaşamamıştı. Ama kitlesel bir "kıyım" programı adım adım uygulanıyor, insan hakları çıĝneniyordu...

Zor günlerin kızgın potasında sınanmış insanların varlıĝı, "emek" ve "insan hakları" için mücadele edenlerin başlıca güvencesidir.

Güney Dinç, o güvencelerdendir..

Onun insan hakları mücadelesini "emek" boyutundan soyutlamadan, örnek kararlar, içtihatlar oluşturarak; sapmadan, gerilemeden, dönmeden, yılmadan ve hukukçu kimliĝinden ödün vermeden, bugüne kadar getirdiĝini biliyoruz.

Güney Dinç aynı süreçte "baro"ya çağdaş deĝerler kazandırmanın, savunma mesleĝini yüceltmenin örneklerini verdi, "İnsan Hakları Merkezimizin en büyük emekçisi oldu...

"Bir çiçeĝe, alinteriyle kazanılmış bir ekmeĝe uzanır gibi", "insan haklarına uzanmak" ve bunu bir ömür boyu aynı duyarlılık ve titizlikle sürdürebilmek...

Güney Dinç'in özgeçmişi, bu mücadelenin kanıtıdır.

1 Güney Dinç, Avrupa İnsan Hakları Yargısı ve Türkiye, İzmir Barosu İnsan Hakları Hukuku ve Hukuk Araştırmaları Merkezi Yayını. 1997